

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

การศึกษาเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษในของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีบรรพบุรุษ การสืบทอดและปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษฝ่ายเจ้านายและฝ่ายผีเทวดา ซึ่งถือว่าเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ลาวครั้งตำบลด้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐมและพื้นที่ใกล้เคียงปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาระบบความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษในของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

ลาวครั้งตำบลด้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐมและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นกลุ่มลาวที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยด้วยเหตุผลทางสงครามช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเชื่อว่าอพยพเคลื่อนย้ายมาจากแถบเมืองหลวงพระบาง มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถ่ายทอดมาแต่โบราณ มีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ลักษณะเด่นของลาวกลุ่มนี้คือมีการนับถือผีบรรพบุรุษกับพุทธศาสนาที่ลงตัวและมีความเชื่อเหมือนกับคนอีสานทั่วไป กล่าวคือมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษที่สืบทอดไว้ได้อย่างดีความเชื่อเรื่องโชคลางมีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติตลอดจนความเชื่อในพุทธศาสนาผีที่ลาวครั้งให้การนับถือมีสองประเภทคือ ฝ่ายผีเจ้านายและฝ่ายผีเทวดา ยังคงประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษสืบทอดส่งต่อมาจากบรรพบุรุษ ดังปรากฏมีการใช้เครื่องเช่น ไหว้ผีบรรพบุรุษตามคติความเชื่อ ด้านความเชื่อและพิธีกรรมพบว่าบางพิธีสูญหายปรับเปลี่ยนไปบ้างตามกาลเวลา บางพิธียังคงมีการสืบทอดปฏิบัติตามแบบอย่างบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่น ความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเช่น ไหว้เกี่ยวกับผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายถือว่าเป็นหัวใจสำคัญและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตตั้งแต่คลอดจนกระทั่งเสียชีวิตของลาวครั้ง การประกอบพิธีกรรมมีทั้งที่เป็นส่วนรวมและส่วนบุคคล พิธีกรรมที่เป็นส่วนรวมคือ เป็นพิธีที่คนทั้งหมู่บ้านต้องจัดเครื่องเช่น ไหว้มาประกอบพิธีเลี้ยงผีเจ้านายที่บริเวณหอผี เชื่อว่าจะคอยปกป้องคุ้มครองตนเอง ครอบครัวยุติภาพนี้เองตลอดจนชาวบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุขทุกคน

ผีเจ้านายซึ่งเชื่อว่าเป็นผีบรรพบุรุษเจ้าฝ่ายชายและเป็นวีรบุรุษที่อพยพนำพากลุ่มลาวครั้งเข้ามาตั้งหลักปักฐานในที่ปัจจุบันขณะนำพาจะเป็นหัวหน้าในการปกป้องคุ้มภัยพี่น้องลาวครั้งเมื่อ

เสียชีวิตไปจึงสร้างหอให้สถิตอยู่เป็นสัญลักษณ์ให้ลาวครั้งยึดเหนี่ยวความเป็นพี่น้องเครือญาติเดียวกัน และเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้ลาวครั้งได้บนบานศาลกล่าวยามเดือดเนื้อร้อนใจ การประกอบพิธีจะมีในเดือน 7 ของทุกปี พิธีที่เป็นส่วนบุคคลของผีเจ้านายพบว่า จะเป็นในลักษณะของการประพาศปฏิบัติผดกฏ ข้อห้ามโดยเฉพาะเรื่องของชายหญิงเรียกว่า “ผดผี” จะต้องจัดพิธี “เสียผี” ต่อหน้าหอผีเจ้านายเพื่อขอมาจึงจะถือว่าพ้นโทษ โดยมีกวนเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม

กฏ ข้อห้ามพึงปฏิบัติของลูกหลานลาวครั้งพบว่า ต้องให้ความเคารพนับถือไม่กระทำในสิ่งที่ถือว่าข้ามหน้าข้ามตาซึ่งจะทำให้ผู้ที่นับถือผีเดียวกันเดือดร้อนเป็นของคุ่มหัวที่ลูกหลานต้องประกอบพิธีกรรมเช่น ไหว้เลี้ยงปีเพื่อให้ผีบรรพบุรุษเกิดความพึงพอใจที่ลูกหลานยังระลึกถึงและให้ความคุ้มครอง มิฉะนั้นเชื่อว่าจะทำให้เกิดเหตุร้ายอยู่ไม่เป็นสุข ทำมาหากินไม่ขึ้นและอาจเจ็บไข้ได้ป่วยถึงขั้นเสียชีวิตก็มี

ผีเทวดา ผีบ้านผีเรือน ของคุ่มหัวหรือของรักษา เชื่อว่าเป็นผีบรรพบุรุษของแต่ละดวงหรือตระกูล การสืบทอดเชื้อสายของฝ่ายผีเทวดาลาวครั้งเรียกว่าจะตามเฉพาะลูกหลานผู้หญิงเท่านั้น ไม่ตามผู้ชาย กล่าวคือ เมื่อแม่เจ้าเรือนซึ่งเป็นผู้ที่สืบทอดปฏิบัติพิธีกรรมต่อ ๆ กันมาเสียชีวิตลงผู้ที่รับเป็นแม่เจ้าเรือนเพื่อดูแลและประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเทวดาจะต้องเป็นลูกหลานผู้หญิงที่นับถือผีเดียวกัน

การได้มาของตำแหน่งแม่เจ้าเรือนและคนต้นของผีเทวดาพบว่า มีดังนี้

1. รับช่วงสืบทอดตามลำดับคือ จาก ย่า ยาย แม่ เมื่อผู้นั้นเสียชีวิตลง
2. ด้วยวิธีจับคน ใหม่ กรณีนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อไม่มีผู้ใดรับช่วงต่อ จึงต้องใช้วิธีให้ร่าง

ทรงผีเจ้านายมาทำพิธี “จับ” คือเลือกคนใหม่จากผู้ที่นับถือผีตัวเดียวกันมาเป็นแม่เจ้าเรือนรวมถึงตำแหน่งอื่น ๆ ก็จะใช้วิธีเดียวกัน

จากกาวิจัยพบว่า การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเทวดา จะใช้เครื่องเช่น ไหว้ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน เครื่องเช่นหลัก ๆ ที่ทุก “ดวง” จะต้องใช้เหมือนกันและขาดไม่ได้ คือ ข้าวต้มลาวหมาก-พลู ขนมัดมัดแดงมัดขาว และเหล้า ส่วนเครื่องเช่น ไหว้ที่แตกต่างกันก็คืออาหารลาวหวานต่าง ๆ ตามแบบโบราณที่เชื่อว่าผีดวงนั้น ๆ ชอบ

การถือผีทั้งสองฝ่ายของกลุ่มลาวครั้งพบว่า มีแบบแผน กฏ ระเบียบข้อห้ามเป้าหมายเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่องการประพาศปฏิบัติตัวของชายหญิง ผู้นับถือต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมา เชื่อว่าหากประพาศอยู่ในเงื่อนไขจะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีโชคลาภแคล้วคลาดปลอดภัย หากทำผดกฏเชื่อว่าจะถูกลงโทษ

อย่างไรก็ตามสภาพสังคมในยุคเทคโนโลยี ความเจริญความทันสมัยกระจายเข้าสู่ชนบทอย่างทั่วถึง ส่งผลให้สังคมลาวครั้งมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีความ

เชื่อและพิธีกรรมจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบ ขั้นตอนและอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมตามยุคสมัย จากการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนดังกล่าวมานั้นเป็นไปในลักษณะของการปรับเปลี่ยน ใช้แทนของเก่าหรือของเดิมซึ่งอาจหายากหรือไม่มีในท้องถิ่นเพื่อให้สิ่งนั้น ๆ ยังคงอยู่ ต่อไป

นอกเหนือจากมีความเด่นในเรื่องของการถือผีบรรพบุรุษแล้วยังพบว่า ลาวครั้งยังคงยึดมั่นในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีตามแบบอย่างบรรพบุรุษขณะเดียวกันบางประเพณีก็สูญหาย ผสมผสานกลืนกลายเป็นไปกับประเพณีของกลุ่มเพื่อนบ้านใกล้เคียง ประเพณีสำคัญ ๆ ที่มีการสืบทอดมาจนปัจจุบันพบว่า มีประเพณีในรอบปี คือเดือนอ้ายทำบุญตามปกติเช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ เดือนยี่ทำขวัญข้าวหรือสู่งขวัญข้าว เดือนสามบุญข้าวจี บุญข้าวหลามเดือนสี่ ทำบุญปกติเช่นเดียวกับชาวพุทธ เดือนห้า บุญตรุษสงกรานต์ แห่งทางธงผ้าป่าลาว บุญเดือนหก บุญวิสาขบูชาเช่นเดียวกับชาวพุทธ เดือนเจ็ดบุญบูชาผีบรรพบุรุษ บุญชำระ บุญกลางบ้านส่งกะเบาะกะบาย เดือนแปดเข้าพรรษาประกอบพิธีเช่นเดียวกับชาวพุทธ บุญเดือนเก้าและเดือนสิบบุญกษัตริย์ เดือนสิบเอ็ดออกพรรษาและได้น้ำมัน ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนลดทอนขั้นตอนและอุปกรณ์ไปบ้างแต่ยังคงความเป็นโบราณไว้เช่น ประเพณีการทำขวัญข้าว ประเพณีแห่งทางธง ประเพณีบุญกลางบ้าน แต่งแก้และต่อชะตาหมู่บ้าน ประเพณีได้น้ำมัน ส่วนประเพณีในรอบชีวิตพบว่า ยังคงมีการปฏิบัติสืบทอดเฉพาะพิธีที่มีความสำคัญมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต คือประเพณีการเกิด การตาย ประเพณีแต่งงาน ประเพณีการบวช และการสะเดาะเคราะห์แต่งแก้

ประเพณีที่สูญหายไปจากชุมชนลาวครั้ง พบว่ามี ประเพณีลากกระดาน ประเพณีการขว้างข้าวเม่า รวมถึงการเล่นโบราณที่นิยมเล่นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ได้มีการสูญหาย เช่นกัน การเล่นโบราณที่กลุ่มลาวครั้งยังคงสืบทอดไว้และนิยมเล่นในช่วงเดือนห้าเทศกาลสงกรานต์ พบว่า มีการเล่นผีลอบและผีนางกวัก ส่วนผีกระด้าง ผีลึงลม ต่จับ ลูกช่วง จับคู่ พบว่า ได้หายไปจากชุมชนมาประมาณ 40 ปีมาแล้ว

โดยสรุปแล้วพบว่าลาวครั้งด่าบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงยังคงนับถือผีควบคู่กับพิธีทางศาสนามีความเชื่อและประกอบพิธีกรรมบวงสรวงเช่นไหว้ให้ผีบรรพบุรุษตามแบบดั้งเดิม การประกอบพิธีกรรมเชื่อว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีชีวิตอยู่กับผีหรือวิญญาณของผีดีในเชิงการให้ความเคารพนับถือ ระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับด้วยการแสดงออกในเรื่องการจัดเครื่องเช่นไหว้เลี้ยงผีเจ้านายและผีทวดา ให้ความสำคัญยกย่องฝ่ายผีเจ้านายเป็นลำดับแรกเชื่อว่าเป็นผีที่คอยคุ้มครองคนทั้งหมู่บ้านเมื่อจัดเลี้ยงแล้วจะทำให้ประชากร ในหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข ส่วนผีบรรพบุรุษที่เชื่อว่าเป็นทวดคอยปกป้องรักษาลูกหลานสมาชิกเฉพาะตระกูลเดียวกันนั้นจะให้ความสำคัญเป็นลำดับรอง ข้อสังเกตของการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของผีทั้งสองประเภทก็คือการจัดพิธีเลี้ยงผีประจำปีจะต้องจัดพิธีเลี้ยงผีเจ้านายก่อนแล้วจึงสามารถเลี้ยงผีทวดาได้เพราะ

เชื่อว่าผีเจ้านายเป็นผีใหญ่ที่สุดดูแลคนทั้งหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามการนับถือผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายของลาวครั้งช่วยเป็นแนวทางปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิม โดยเฉพาะให้หนุ่มสาวเด็กรุ่นใหม่ได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกฎระเบียบของการถือผีแต่ละฝ่าย รัฐบาลทหาหน้าที่ การอยู่ร่วมกันในสังคมตลอดจนปลูกฝังให้เด็กรุ่นใหม่มีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษด้วยการบวงสรวงเช่นไหว้สืบทอดตามแบบอย่างพ่อแม่ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเจ้านายมีองค์ประกอบกระบวนการสืบทอดเพื่อการคงอยู่ การปฏิบัติและคติความเชื่อบางอย่างต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาตลอดระยะเวลาไปตามยุคสมัยใหม่ ตามเทคโนโลยีต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษเกิดการปรับเปลี่ยนไป แต่ก็ไม่ได้ทำให้กลุ่มหยุดการประกอบพิธีกรรมยังสืบเนื่องต่อมาจนปัจจุบัน ส่วนพิธีกรรมทางศาสนาที่ยังคงปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน ด้วยยังคงมีความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ บาปบุญคุณโทษ ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วอีกทั้งยังคงรักษา อนุรักษวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของกลุ่มไว้ได้จนปัจจุบัน

อภิปรายผล

การศึกษาระบบความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม มีจุดประสงค์ในการศึกษาอยู่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมและการสืบทอดการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการปรับเปลี่ยนความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของลาวครั้ง ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม

1. ความเชื่อพิธีกรรมและการสืบทอดการนับถือผีบรรพบุรุษ

จากการศึกษาพบว่า ระบบความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีของลาวครั้งให้ความสำคัญความเคารพนับถือผีบรรพบุรุษอยู่สองฝ่ายกระจายอยู่ในหมู่บ้านซึ่งมีจำนวนประชากรประมาณ 3,500 และประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีบวงสรวงเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ผีเจ้านาย

ลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงเรียกผีเจ้านายหลายชื่อ เช่น เจ้าพ่อ เจ้านาย พ่อเต่า ปู่เสือ ย่าเสือ สร้างสถานที่ให้วิญญาณเจ้านายสถิตอยู่ เป็นสัญลักษณ์ยืนยันความเป็นเครือญาติเดียวกันของคนในชุมชน เชื่อว่าเป็นราชวงศ์สายหลวงพระบางที่นำพาลาวครั้งอพยพในครั้งเกิดสงครามระหว่างไทยลาว เมื่อเสียชีวิตลงจึงยกย่องให้เป็นวีรบุรุษผู้กล้าหาญ ผีเจ้านายที่ลาวครั้งให้ความสำคัญและจัดพิธีบวงสรวงเช่นไหว้ต่างก็มีชื่อเรียกขานตามแต่ท้องถิ่นที่บอกกล่าวต่อ ๆ

กันมาทั้งที่ปรากฏอยู่ในจังหวัดนครปฐม อำเภอดอนตูมและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า มีทั้งสิ้น 11 องค์กร แต่ละองค์กรมีชื่อเรียกต่างกัน มีรางวัลประทับ และเชื่อว่าสถิตอยู่ตามสถานที่ ดังนี้

1. เจ้าพ่อแสนหาญหรือสิงหาญ เชื่อว่าสถิตอยู่ที่หอบ้านหนองหัวช้าง
2. เจ้าพ่อขุนทึง เชื่อว่าสถิตอยู่หอบ้านลำไยเสา
3. เจ้าพ่อขุนดาบ เชื่อว่าสถิตอยู่หอบ้านโพรงมะเดื่อ
4. เจ้าพ่อเพี้ย เชื่อว่าสถิตอยู่หอบ้านกงลาด
5. เจ้าพ่อสิงโหน เชื่อว่าสถิตอยู่หอบ้านหนองสวก (ดอนรวก)
6. เจ้าพ่อคำเมือง เชื่อว่าสถิตอยู่หอบ้านตาแดงโพรงมะเดื่อ (หนองดินแดง)
7. สี่สาวสองพี่น้อง เชื่อว่าเป็นสนมเอกของเจ้าเมือง สร้างหอให้สถิตอยู่ในสถานที่

เดียวกันกับหอเจ้านาย ที่บ้านกงลาด

8. เจ้าพ่อสายฟ้าแลบ เชื่อว่าสถิตอยู่ที่บ้านสระพังลาน
9. เจ้าพ่อสิริชัย เชื่อว่าสถิตอยู่หอบ้านหนองกะพี้
10. เจ้าพ่อขุนหาบและเจ้าพ่อขุนด่าน ว่าเป็นทหารเอกสถิตอยู่ที่หอบ้านทุ่งผักกูด
11. เจ้าพ่อดาบแก้ว เชื่อว่าสถิตอยู่ที่อุโมง

ลักษณะหอเจ้านาย

ลักษณะหอเจ้านายในตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอดอนตูม จังหวัด

นครปฐม พบว่าชุมชนที่มีจำนวนประชากรลาวครั้งอาศัยในพื้นที่หนาแน่นจะยังคงรูปลักษณ์และขนาดของหอไว้เช่นเดิมเหมือนกันทุกแห่ง คือมีทั้งหมด 7 หลัง ประกอบด้วยหอเจ้านายบ้านหลวง บ้านทุ่งผักกูด บ้านกงลาด บ้านดอนรวก บ้านเลาเต่า บ้านทุ่งสีหลง บ้านลำไยเสา บ้านลำเหย และบ้านหนองหัวช้าง

ส่วนชุมชนที่ในอดีตเคยมีจำนวนประชากรลาวครั้งอาศัยหนาแน่น ปัจจุบันมีจำนวนลาวครั้งอาศัยอยู่น้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ พบว่า ทำให้เกิดการผสมผสานกลืนกลายกับกลุ่มคนไทยคนจีนและลาวกลุ่มอื่น ๆ รูปลักษณ์ของหอจะมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมกล่าวคือ มีหอสำหรับประกอบพิธีขนาดใหญ่เพียง 1 หลัง เช่นที่บ้านหนองกะพี้และที่ปรับเปลี่ยนเพียงบางส่วนมีขนาดหอใหญ่หนึ่งหลังและหอขนาดเล็ก 6 หลัง คือหอเจ้านายที่บ้านโพรงมะเดื่อและหอเจ้านายบ้านหลวง

นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนที่มีจำนวนลาวครั้งอาศัยอยู่น้อยด้านความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเจ้านายมีความคลี่คลายไม่เคร่งครัดปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบเครื่องเซ่นไหว้และขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมรวมถึงมีการนำความเชื่อขั้นตอนและการประกอบพิธีกรรมของกลุ่มคนไทย คนจีนเข้ามาผสมผสานในพิธี เช่น ที่หอเจ้านายบ้านโพรงมะเดื่อ หอเจ้านายบ้านสามควายเผือกและหอเจ้านายบ้านหลวง

องค์ประกอบของพิธีกรรมการเลี้ยงปีผีเจ้านาย

จากการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในพิธีเลี้ยงปีผีเจ้านายตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียง พบว่า มีองค์ประกอบของพิธีดังนี้

1. สถานที่สำหรับใช้จัดเลี้ยง ใช้บริเวณหอผีเจ้านายประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้จัดพิธีกรรมเลี้ยงปีผีเจ้านายมาแต่โบราณและมีการจัดทุกปี ตั้งอยู่ใจกลางหมู่บ้าน

2. ผู้ประกอบพิธีในการเลี้ยงปี (รวมถึงพิธีกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับผีเจ้านาย) ปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับตำแหน่งทุกตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากผีเจ้านาย คือ ร่วงทรงผีเจ้านาย กวนใหญ่ลำดับ 1 กวนรองลำดับ 2 กวนรองลำดับ 3 ทหาร สมุน คนใช้ แม่เมือง สี่สาวสองพี่น้อง ม้าเร็ว ม้าขี่ และ เพชฌฆาต

3. เครื่องใช้ในพิธีเลี้ยงปีผีเจ้านายของลาวครั้งที่ตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียง ประกอบด้วยเครื่องเช่น ไหว้สักการะและเครื่องคายหลัก ๆ ดังนี้

3.1 เครื่องคายที่ทางหอจัดเตรียมมีความเหมือนกันทุกที่ คือ ชั้น 5 ชั้นบูชา หรือชั้นเชิญหมาก-พลู รูปเทียนยาม หรือเผิงเทียน เทียนกิ่งเทียนง่า เทียนเบี่ย สายสิญจน์หรือฝ้าย น้ำมันต์ พวงมาลัย รูปปั้น ช้าง ม้า บริวาร พาผ้าไหมเชื่อนไหหลวง บ้องสูบฝั้นหรือเรียกว่าหลอดยาแดง ผ้าสี่ได้แก่ผ้าแพรปิ่นหรือประทัด ยาสูบ

3.2 เครื่องเช่นไหว้สักการะที่ทางหอจัดเตรียมมีความเหมือนกัน ดังนี้

ยาแดง (เหล้าขาว) หมูและไก่เป็น ข้าวปากหม้อ ของหวาน (ขนมคำ ขนมแดง ขนมบัวลอย ขนมตาลววย และถั่วคำคั้นน้ำตาล) ใบกุโรค หรือใบส้มกบ แกงหอยขม ขนมจิ้นน้ายา อาหารอื่น ๆ ที่มีผู้บริจาค

4. เครื่องคายและเครื่องสักการะในพิธีเลี้ยงปีผีเจ้านายของลาวครั้งที่ตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงที่ชาวบ้านต้องนำมาเช่น ไหว้หลัก ๆ พบว่า มีความเหมือนกันคือ เหล้าขาว 1 ไหว/ขวด

ข้าวปากหม้อ หมาก พลุ ไก่เป็น (ผู้เป็นลูกเผิงกันเทียน) ไก่คัม (ผู้บ้นถือผีเทวด)

พาสมา ผลไม้ตามฤดูกาล วงหมอแคน หนัง ลีเก หมอลำซิ่งหรือความบันเทิงอื่น ๆ แล้วแต่ผู้ที่ได้บะไว้เมื่อประสบความสำเร็จจึงนำมาแก้บะ

5. พิธีกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับผีเจ้านาย พบว่า มีพิธีดังนี้

5.1 การบะ (บนบาน) แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

5.1.1 การบะปีต่อปี หมายถึงการบนที่มีระยะ 1 ปี จะมีการบนบานในวันประกอบพิธีกรรมเลี้ยงปี ชาวบ้านนิยมเรื่องความปลอดภัย การทำมาหากิน

5.1.2 การบะ เมื่อมีความเดือดร้อน สามารถบนได้ตลอดเวลา नियมนวันจันท์นัง อังคารและพฤหัสบดี เฉพาะกรณีที่มีความเดือดร้อน เช่น ของหาย เจ็บไข้ได้ป่วย เดินทาง

5.2 การแก้บะ (แก้บน) เมื่อได้ในสิ่งที่ต้องการแล้ว จะต้องแก้ในลักษณะดังนี้

5.2.1 การแก้บะค่อปี จะต้องมาแก้ในวันเลี้ยงปีก่อนพิธีเลี้ยงปี

5.2.2 การแก้บะ เมื่อมีความเดือดร้อน นิยมมาแก้ในวันจันทร์ อังคารและ พุธหีบตี บริเวณหอผีเจ้านาย

5.2.3 การแปงเฮือน (แต่งงาน)

5.2.4 การเสียผี

5.2.5 เด็กขึ้นผี (เกิด)

5.2.6 การบวช

5.2.7 การค้ำบหอ

6. ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมเลี้ยงปีผีเจ้านาย ประกอบด้วย

6.1 กลุ่ม ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม

6.2 กลุ่มชาวบ้าน ผู้นำชุมชน

6.3 กลุ่มบุคคลนอกพื้นที่ ที่ให้ความเคารพนับถือ

6.4 เยาวชนในท้องถิ่น

พิธีเลี้ยงปีและขั้นตอนเลี้ยงปีผีเจ้านาย

ก่อนถึงวันพิธีเลี้ยงปีผีเจ้านายพบว่า จะมีการประกอบพิธีกรรมอื่น ๆ ที่สำคัญและต้องกระทำตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. พิธีแก้บะปีหรือบะค่อมหัวของกวน
2. พิธีแก้บะปีหรือบะค่อมหัว ของชาวบ้าน
3. พิธีเลี้ยงปีผีเจ้านาย (ยกขันปี)
4. พิธีทรงวิญญานเจ้านาย

ปัจจุบันการจัดพิธีเลี้ยงปีผีเจ้านายของลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า มีกระบวนการและขั้นตอนการจัดพิธีกรรมเลี้ยงปีรวบรัดขึ้น กล่าวคือ ในอดีตพิธีจะเสร็จสิ้นอยู่ที่ ประมาณ 15.00 นาฬิกาและผู้คนที่มาร่วมพิธีห้ามออกจากบริเวณหอเจ้านายต้องรอนกว่าเสร็จสิ้น พิธีและรับประทานอาหารร่วมกันจึงแยกย้ายกลับบ้าน ปัจจุบันมีการรวบรัดเวลาให้เร็วขึ้นทุกขั้นตอน จะแล้วเสร็จเวลาประมาณ 14.00 นาฬิกา

ผีเทวดา

ผีเทวดามีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น “ผีเฮือน” “ของฮักษา” “ของค่อมหัว” เชื่อว่าเป็นผีบรรพบุรุษ ปู่ย่าตายายที่เสียชีวิตแต่วิญญานยังไม่ไปไหนคงอยู่เพื่อคอยคุ้มครองดูแลลูกหลาน ถือว่าเป็นสิ่งนับถือเฉพาะกลุ่มให้ความคุ้มครองปกป้องรักษาลูกหลานที่อยู่ผีเดียวกัน ลาวครั้งเรียกกลุ่มคนที่

นับถือผีเดียวกันว่า “ควง” หรือ “พวง” ผีเทวดาจะติดตามเฉพาะผู้หญิงในตระกูลเท่านั้น ดังนั้นการสืบเชื้อสายผู้ที่รับผิดชอบดูแลและเป็นผู้หญิงที่ผีเทวดาเลือกที่จะมาอยู่ด้วย ลาวครั้งเรียกผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาและประกอบพิธีกรรมว่า “แม่เจ้าเรือน” แต่ละควงจะประกอบพิธีเลี้ยงปีผีเทวดาในเดือน 7 หลังจากเสร็จสิ้นพิธีเลี้ยงผีเจ้านาย ผีเทวดามีกฎ ข้อห้าม บทลงโทษและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับผีเจ้านาย กล่าวคือหากลูกหลานมีการประพฤติดีทรกรรมนิยมโดยเฉพาะหนุ่มสาวเช่น จับมือถือแขนหนีตามกันไป จะถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดผี การฟื้นความผิดก็คือจะต้องประกอบพิธีขอมาด้วยการจัดเลี้ยงเช่น ไหว้ เสียค่าผี โดยให้แม่เจ้าเรือนทำพิธีที่หน้าห้องผีเทวดาของแต่ละควงจึงจะฟื้นความผิด หากลูกหลานบ้านใครในควงเดียวกันทำผิดแล้ว ไม่มีการขอมาเสียค่าผีก็จะถูก “เขาทำ” ให้เกิดเหตุร้ายต่าง ๆ นานา ๆ เจ็บ ไข้ ได้ป่วยถึงขั้นเสียชีวิต ผีเทวดาของแต่ละควงจะอยู่บริเวณชั้นบนของบ้านเป็นพื้นที่หวงห้ามกล่าวคือ ห้ามคนที่อยู่คนละผีเข้ามาบริเวณดังกล่าวเด็ดขาด

1. ลักษณะหิ้งเทวดา

หิ้งเทวดาของแต่ละควงพบว่า มีลักษณะแตกต่างกัน ภายในหิ้งผีเทวดาจะประกอบไปด้วยอุปกรณ์ เครื่องบูชาหลัก ๆ ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นตั้งอยู่ประจำทุกหิ้ง อุปกรณ์หลัก ๆ ที่ทุกหิ้งมีเหมือนกันพบว่า มี ชัน 8 บายศรีปากชาม ชันหมากเบ็ง เทียน หมากพร้าว พวงมาลัย ดาบ มืด หอก หนังสือลงอักขระอักษรโบราณ ช่ม (ร่ม) หรือจัต ขงสามเหลี่ยม กระบอกลมไม้ ผ้าขาวหรือฝ้ายสีขาว

2. องค์ประกอบของพิธีกรรมการเลี้ยงปีผีเทวดา

พิธีเลี้ยงปีผีเทวดาดำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า ประกอบด้วย

2.1 สถานที่สำหรับใช้จัดเลี้ยง หรือประกอบพิธีเกี่ยวกับผีเทวดาต้องทำพิธีบริเวณหิ้งผีเทวดาของแต่ละควงสืบต่อมาแต่โบราณ

2.2 ผู้ประกอบพิธีในการเลี้ยงปี (รวมถึงพิธีกรรมอื่นที่เกี่ยวกับผีเทวดา) พบว่า มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติตามลำดับ การได้มาของตำแหน่งคือ การสืบทอดจากญาติผู้หญิง การจับ และการแต่งตั้งมีดังนี้ เจ้าต้น แม่เจ้าเรือน และผู้ช่วย ตำแหน่งที่สำคัญคือแม่เจ้าเรือน เพราะเป็นผู้ดูแลและประกอบพิธีกรรมที่ไม่สำคัญได้เช่น พิธีกำนับหิ้ง พิธีบะและแก้บะเป็นต้น

2.3 เวลาในการประกอบพิธีกรรม พิธีเลี้ยงผีเทวดาประจำปีนั้น แม่เจ้าเรือนจะเป็นผู้กำหนดและกระจายข่าวต่อ ๆ ให้เจ้าต้นและสมาชิกที่อยู่ในควงเดียวกันรับทราบทั้งนี้จะต้องจัดหลังพิธีเลี้ยงผีเจ้านายแล้ว ส่วนเวลาในการประกอบพิธีกรรมจะต้องเสร็จสิ้นก่อนเที่ยง

2.4 เครื่องเช่น ไหว้ในพิธีเลี้ยงปีผีเทวดา และพิธีอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับผีเทวดาพบว่าหลัก ๆ มีเหมือนทุกควง คือ ข้าวต้มลาว ขนตาว่าวตาควาย ข้าวปาด ไข่ต้มเหล้าขาว น้ำตาลทราย มะพร้าว ข้าวหวาน พาสมมา เงินคำ (เงินฮาง) บายศรีปากชาม ชัน 8 น้ำหอมหรือน้ำอบ

2.5 วัตถุประสงค์ของที่ใช้ในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเทวดา ประกอบด้วยเครื่องบูชา เครื่องสังเวยและภาชนะที่ใช้ ดังนี้

2.5.1 เครื่องบูชา ใช้ขัน 8 บายศรีปากชาม ขันหมากเบ็ง เทียน หมากแพรวา พวงมาลัย ช่อม (ร่ม) หรือฉัตร ธงสามเหลี่ยม เป็นต้น

2.5.2 เครื่องสังเวย ประกอบด้วย เหล้าขาว พลู ข้าวต้มลาว ขนมต้มดำ ขนมต้มแดง ข้าวปาด น้ำอบ ผ้าขาวและฝ้าย เป็นต้น

2.5.3 ภาชนะที่ใช้ใส่เครื่องบูชาและเครื่องสังเวย ประกอบด้วย ขันทองเหลือง พาทองเหลือง พาสมมา แก้ว เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า เครื่องเช่น ไห้วที่ฝ้ายผีเทวดาใช้นอกเหนือจากหลัก ๆ แล้ว นิยมนำของที่เชื่อว่าผีเทวดาของแต่ละดวงชอบส่วนจำนวนของข้าวต้มลาวนั้นพบว่าแต่ละดวงจะใช้ในพิธีเลี้ยงผีต่างกันตามแต่ละดวง

2.6 พิธีกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับการนับถือผีเทวดาของลาวครั้ง พบว่า มีดังนี้

2.6.1 แบ่งเฮือน (แต่งงาน)

2.6.2 เลี้ยงผี

2.6.3 เด็กขึ้นผี (เกิด)

2.6.4 ขึ้นกรวย (ค่านับหิ้ง)

2.7 พิธีเลี้ยงปีและขั้นตอนเลี้ยงปีผีเทวดา

พิธีเลี้ยงปีผีเทวดาของแต่ละดวงพบว่า มีการประกอบพิธีที่ค่อนข้างง่ายและมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนที่สำคัญคือบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบพิธี ที่ต้องปฏิบัติตามลำดับ ความสำคัญและความอาวุโส กล่าวคือ แม่เจ้าเรือนมีหน้าที่เพียงจัดเตรียม ข้าวของอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธี โดยมีผู้ช่วยเป็นลูกมือ ส่วนเจ้าต้นจะไม่จัดเตรียมสิ่งของใด ๆ เป็นผู้ยกเครื่องเช่น ไห้วขึ้นหิ้งเท่านั้น

ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเทวดา

1. กลุ่ม ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม

2. กลุ่มลูกหลานในดวงเดียวกัน

ปัจจุบันการเลี้ยงปีผีเทวดา พบว่า มีผู้เข้าร่วมพิธีน้อยมาก มีเฉพาะผู้อาวุโสและผู้มีหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรม ดวงละ 3-4 คนเท่านั้น ส่วนสมาชิกลูกหลานนิยมร่วมพิธีเลี้ยงปีผีเทวดาด้วยการมอบเงินช่วยเหลือสำหรับซื้ออุปกรณ์เครื่องเช่น ไห้ว

สัญลักษณ์และความหมายเครื่องเช่น ไห้ว เครื่องสักการะผีบรรพบุรุษ

เครื่องเช่น ไห้วและเครื่องสักการะที่สำคัญ ๆ ขาดไม่ได้ในการประกอบพิธีเกี่ยวกับผี

บรรพบุรุษและทุกพื้นที่ใช้เหมือนกัน สิ่งของที่ใช้ในพิธีเป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อของชาวลาวครั้งที่

ขาดไม่ได้ หากขาดก็จะถือว่าการประกอบพิธีครั้งนั้น ๆ ไม่ขาดหรือแก้ไม่ตก (คือการแก้ครั้งนั้นๆ ไม่สัมฤทธิ์ผล มีดังนี้

1. ชั้น 5 (ประกอบด้วย ดอกไม้ 5 คู่ รูป 5 คู่ และเทียน 5 คู่ และชั้น 8 ดอกไม้ 8 คู่ รูป 8 คู่ และเทียน 8 คู่) จัดใส่พา (จาน) ก่อนการประกอบพิธีกรรม การจัดชั้น 5 และ ชั้น 8 นั้นลาวครั้งเชื่อว่าเป็นเครื่องเงินสักการบูชาแสดงความอ่อนน้อม ระลึกถึงผีบรรพบุรุษ

2. ชั้นบูชา หรือชั้นเชิญ เชื่อว่าเป็นการสักการบูชาผีบรรพบุรุษ ใช้ในพิธีเชิญวิญญาณผีเจ้านายมาประทับร่างทรง ด้วยเหตุที่ว่าไม่ควรกระทำการใด ๆ โดยไม่มีการบอกกล่าว ดังนั้นทุกครั้งที่มีการประทับทรง กวนจะต้องบอกกล่าวด้วยการยกชั้นบูชาก่อนเสมอ

3. เทียนกิ่ง หรือเทียนกิ่งเทียนง่า เชื่อกันว่าเป็นเทียนมงคล ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ใช้สำหรับงานเจ้านายหลวง ถือว่าเป็นการเฉลิมฉลอง เป็นพิธีใหญ่ เปรียบเสมือนการแตกกิ่งก้านออกหน่อของพี่น้องลาวครั้ง

4. หมาก-พลู คนโบราณเชื่อว่าเมื่อกินข้าวแล้วต้องกินหมากดั่งนั้นเมื่อเสียชีวิตลูกหลานต้องจัดหมาก-พลูเช่น ใหวัดด้วยเพราะผีบรรพบุรุษชอบและพึงพอใจ

5. รูป เทียน พิธีเกี่ยวกับผีเจ้านาย ก่อนเริ่มพิธีกวนต้องจุดรูปบูชาเป็นลำดับแรก เป็นการเรียกวิญญาณหรือสื่อให้วิญญาณผีเจ้านายได้รับรู้ ข้อสังเกตการจุดรูปจุดเทียนบริเวณหอเจ้านายสองหลังจุดเป็นคู่ส่วนหลอื่น ๆ เทียน 1 เล่ม รูป 1 ดอก ตามลำดับความเป็นใหญ่และความสำคัญของผีบรรพบุรุษ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกวนกับผีบรรพบุรุษที่นับถือ

6. ด้ายสายสิญจน์ หรือฝ้าย เชื่อว่าฝ้ายที่เสร็จสิ้นหลังจากการประกอบพิธีเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษแล้ว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์นิยมนำไปคล้องคอ ผูกข้อมือเชื่อว่าจะทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บสามารถป้องกันอันตรายจากภูตผีปีศาจและไสยศาสตร์เวทมนต์คาถาได้

7. น้ำมัน หลังจากเสร็จพิธีชาวบ้านใส่กาชนะไปกิน อาบ ประพรมตามร่างกาย หรือบ้านเรือนเพื่อความเป็นสิริมงคล และยังเชื่อว่าช่วยรักษาอาการเจ็บป่วยได้

8. พวงมาลัย เป็นเครื่องที่ชาวบ้านนิยมตบปากรับคำสัญญาไว้ เชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของความอ่อนน้อมต่อผีบรรพบุรุษ ถือว่าเป็นเครื่องตบแต่งให้บริเวณที่ผีสถิตอยู่มีสีสัน สวยงาม หนึ่งในปีตาลงหนึ่งครั้งชาวบ้านนำเงินมาแลกตามศรัทธาเพื่อนำไปแขวนหน้าบ้าน หน้ารถ เชื่อว่าจะช่วยคุ้มครองให้รอดพ้นจากภัยอันตรายได้

9. ช้าง ม้า

ช้าง ม้า เป็นเครื่องสักการะที่ได้จากการแก้บน ลาวครั้งนิยมบนผีบรรพบุรุษด้วยช้าง ม้า เพราะเชื่อว่าเป็นของคู่กันเป็นพาหนะคู่ใจของผีบรรพบุรุษ ก่อนถึงวันเลี้ยงผีเชื่อว่าเจ้านายจะขี่ม้าพาสมุนออกตรวจตราความเรียบร้อยรอบหมู่บ้าน

10. พาสมา (พาค่า) ใช้สำหรับขอขมาในความผิดทั้งที่แบบตั้งใจและไม่ตั้งใจเพื่อขอขมาในสิ่งที่อาจทำผิดพลาดไม่ได้ไว้กับผีบรรพบุรุษและนิยมนำเสื้อผ้าที่ตัวเองสวมใส่ไปขอขมาเจ้านายเชื่อว่าเมื่อเจ้านายใส่หรือใช้แล้วตนเองนำมาสวมใส่จะเป็นสิริมงคล

11. ไทหลวง คือ ไทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในพิธีเชื่อว่าเป็นของสูงใช้เฉพาะในงานพิธีของหลวง เท่านั้น ในการประกอบพิธีกรรมจะต้องใส่เกล้าจนเต็มพร้อมอุ (หลอดยาแดง) เสียบไว้เชื่อว่างานใหญ่ต้องเลี้ยงเหล่า ข้าวปลา อาหารคาวหวาน ให้มากกว่างานปกติ เมื่อเสร็จสิ้นพิธีเลี้ยงชาวบ้านนำเหล่าไปแบ่งกินเชื่อว่าเป็นยารักษาโรค

12. บ้องสุบผืน เป็นของโบราณที่ตกทอดทำจากลำไม้ไผ่ ตั้งประจำอยู่บนหอเชื่อว่าคนโบราณชอบดูดผืนวันประกอบพิธีร่างทรงจะสุบผืน

13. ปิ่นหรือประทัด ในพิธีเลี้ยงปีปิ่นหรือประทัดที่จัดเตรียมไว้นั้น ใช้ยิงหรือจูดก่อนและหลังจากเสร็จสิ้นพิธีเลี้ยงปี เป็นการเฉลิมฉลองและยัง เชื่อว่าเป็นการส่งให้เจ้านายกลับขึ้นสู่สรวงสวรรค์หลังจากลงมารับเครื่องถวายเช่น ไห้วแล้ว

14. ยาสูบ หมายถึง บุหรี่หรือยาใบตองที่ใช้สูบบัวยาคูน (ยาเส้น) เชื่อว่าคนโบราณชอบสูบบายาคูน หลังจากทานอาหารหรือเวลาว่าง

15. ยาแดง (เกล้าขาว) ลาวครั้งเรียกว่า “ยาแดงเมื่อเสร็จพิธีชาวบ้านจะร่วมกันยาแดงคนละนิดหน่อยเชื่อว่าช่วยรักษาโรคได้ เป็นยาอายุวัฒนะ ถวายทั้งเหล่าไหและเกล้าขาวเพราะเชื่อว่าเป็นเครื่องเช่นไหวที่เจ้านายชอบ เป็นของพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการเช่นไหวในพิธีใดต้องมี การถวายเหล่าเสมอ

16. หมู ใช้เฉพาะพิธีใหญ่เท่านั้น โดยใช้หมูตัวผู้ หมูที่นำมาใช้จะต้องนำมาฆ่าในตอนเช้าของวันประกอบพิธี หลังเสร็จสิ้นนำมาประกอบอาหารเลี้ยงผู้ร่วมพิธีเพราะชาวบ้านทุกครัวเรือนต้องบริจาคเงินเพื่อนำไปซื้อหมูมาเช่นไหว

17. ไก่ สำหรับใช้ในพิธีเกี่ยวกับผีเจ้านายแบ่งเป็น 2 ประเภท

17.1 ไก่ต้ม คือ ไก่ที่คนทั้งหมู่บ้านนำมาสมโภชให้กับวิญญาณเจ้านายในพิธีเลี้ยงปีที่ได้ให้ความคุ้มครองคนและครอบครัวในรอบ 1 ปี เพื่อเป็นการตอบแทน ขอบคุณที่ได้ให้ความคุ้มครอง

17.2 ไก่เป็น พิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้านาย ไก่เป็น เป็นเครื่องเช่นไหวที่สำคัญและจำเป็นในวันประกอบพิธีชาวบ้านจะนำไก่มาครอบครัวละ 1 ตัว เป็นสิ่งบ่งบอกว่าครอบครัวไหนนับถือผีบรรพบุรุษฝ่ายใด

การถวายหมูและไก่นั้นจะต้องนำขณะที่ยังมีชีวิตอยู่มาให้ผีเจ้านายเห็นก่อนแล้วนำไปฆ่า ชำแหละ ต่อจากนั้นนำเนื้อขึ้นเช่นไหว ส่วนอื่นต้องจัดใส่พานถวายกระดุกจัดให้เสมือนเป็นการถวายหมูทั้งตัว

18. ของหวาน ได้แก่ ขนมต้มดำ ขนมต้มแดง ขนมบัวลอย ขนมตากววย และถั่วต้มน้ำตาล เชื่อว่าคนโบราณนิยมมีข้าวเหนียวและพืชจำพวกถั่วและนำขึ้นเช่นไหวในพิธีเลี้ยงปีเท่านั้น

19. บายศรีปากชาม เฉพาะในพิธีเลี้ยงผีประจำปีเชื่อว่าเป็นงานใหญ่เป็นการจัดให้กับบุคคลชั้นสูง เป็นการแสดงความเคารพนับถือ

20. ชายหรือกรวย เป็นเครื่องขอมาต่อผีบรรพบุรุษ จัดเป็นชุดใส่พา เชื่อว่าเป็นเครื่องสำหรับใช้ในการขอโทษ สารภาพ ต่อหน้าผีบรรพบุรุษ เรียกว่า ชันใหม่

21. ชงสามเหลี่ยม (ชงกบิล) เสมือนว่าการจัดงานเลี้ยงผีบรรพบุรุษในแต่ละปีเป็นการจัดงานใหญ่จึงต้องมีการ ประดับประดาตกแต่งง่ามมากเป็นพิเศษเชื่อว่าผีบรรพบุรุษพึงพอใจที่ลูกหลานจัดงานให้อย่างใหญ่โต

22. สถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ได้แก่บริเวณหอผีเจ้านายและหิ้งผีเทวดาถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่สถิตของผีบรรพบุรุษ สร้างไว้ใจกลางหมู่บ้านและชั้นบนของบ้าน หันหน้าเข้าหาหมู่บ้านเพราะเชื่อว่าจะได้ดูแลคุ้มครองภัยอันตรายต่าง ๆ ให้ลูกหลานได้ง่ายและทั่วถึง ส่วนหิ้งเทวดาที่บ้านแม่เจ้าเรือนั้นเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะต้องอยู่กับแม่เจ้าเรือนสืบทอดตลอดไป

23. ย่อมขาวหรือฉัตรขาว นั้นเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์เครื่องใช้ระดับเจ้านายชั้นสูง ระดับเจ้าฟ้า ทุกหิ้งผีเทวดาจะต้องประดับด้วยฉัตรขาวทุกมุมของหิ้งเป็นของคู่หิ้งเทวดา เชื่อว่าทุกหิ้งเทวดาจะมีบรรพบุรุษสถิตอยู่เสมือนกับเป็นการกางร่มกางฉัตรให้ตลอดเวลา

24. เงินฮาง หรือเงินดำ เป็นเงินโบราณถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากใช้แทนเงินในการเสียผีของลูกฝั่งกันเทียน ด้วยเหตุที่ข้อห้ามของการประกอบพิธีห้ามเรียกร่องเงินทองใด ๆ สมัยโบราณจึงใช้เงินฮางหรือเงินดำ ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนคือยังคงนำเงินฮางมาใช้ในพิธีเสียผีและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้แต่ผู้มาประกอบพิธีจะนำเงินบางส่วนตั้งไว้คู่กับเงินฮางหรือเงินดำซึ่งเป็นสิ่งแสดงความมีน้ำใจที่มอบให้กับผู้ประกอบพิธี

25. ข้าวต้มลาว

ข้าวต้มลาว เป็นเครื่องที่ขาดไม่ได้หากขาดจำนวนหรือขาดการนำขึ้นเช่นไหวถือว่าประกอบพิธีกรรมครั้งนั้น ๆ ไม่สำเร็จ ไม่ขาด ต้องจัดพิธีใหม่ เหตุที่ใช้ข้าวต้มดังกล่าวเนื่องจากเชื่อว่าบรรพบุรุษของชาวลาวครั้งรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักและสมัยโบราณไม่มีการใส่ไส้มีเฉพาะนำมะพร้าวคุดูกน้ำตาลมาโรย

26. ภาชนะ ขันทองเหลือง พาทองเหลือง ถ้วยชามโบราณ ไหหลวงและถ้วยชามโบราณ มีความเชื่อว่าภาชนะเหล่านี้เป็นของมีค่า เหมาะสมกับเกียรติยศและคู่ควรกับเจ้านายระดับสูง

สืบทอดเพื่อการดำรงอยู่ของความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษ

การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษทั้งฝ่ายผีเจ้านายและฝ่ายผีเทวดาของลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า มีปัจจัยและเงื่อนไขที่ยึดถือมากที่สุดคือ ความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษที่เหมือนกัน โดยอาศัยความเชื่อเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในชุมชนให้อยู่ในกรอบของจารีต กฏเกณฑ์ เงื่อนไขและข้อห้ามของผีที่ตนนับถือ ความเชื่อที่ชาวลาวครั้งยึดถือมากที่สุดคือ ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษทั้งฝ่ายเจ้านายและฝ่ายเทวดา ด้วยความเชื่อที่ว่าผีบรรพบุรุษจะคอยดูแล ปกป้องคุ้มครองขณะเดียวกันการทำผิดจารีต ประเพณีไม่เคารพศรัทธาก็จะบันดาลให้เจ็บไข้ได้ป่วยหรือเดือดร้อนได้

การสืบทอดความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษมีกระบวนการสืบทอดเพื่อการคงอยู่ความเชื่อดังเดิมตามแบบอย่างบรรพบุรุษ เริ่มต้นจากครอบครัวด้วยการนำสมาชิกที่เกิดขึ้นใหม่ไปขึ้นผีเพื่ออยู่ในความคุ้มครองของผีแต่ละฝ่าย ปลูกฝังกล่อมเกลาเรียนรู้ให้สมาชิกใหม่รู้จักสถานภาพของตนทั้งในครอบครัวและชุมชน กล่าวคือ ครอบครัว พ่อแม่และผู้อาวุโสพาเด็กไปเข้าร่วมพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเจ้านายโดยเฉพาะการเสียมี่และการเลี้ยงปีเพื่อขัดเกลาให้เด็กได้รับรู้ที่มาที่ไปต้นเหตุของการประกอบพิธีกรรมในแต่ละพิธี ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในครอบครัวตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติให้กับสมาชิก ขณะเดียวกัน การรับรู้สถานภาพดังกล่าวทำให้เด็กรู้วิธีประพฤติปฏิบัติตัวถึงการอยู่ร่วมกันในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า การสืบทอดวิถีปฏิบัติในชุมชนจะกระทำผ่านสถาบันทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัวและเครือญาติ โดยมีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายและญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ให้การแนะนำ ถ่ายทอด อบรมเลี้ยงดูให้บุตรหลานประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบแบบแผนและจารีตของชุมชนรวมถึงสถาบันทางการเมืองการปกครอง สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางเศรษฐกิจรวมทั้งสถาบันทางศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม ปัจจัยดังกล่าวต่างก็มีบทบาทในการถ่ายทอด ขัดเกลาและสืบทอดให้กับเยาวชนในชุมชนได้ปฏิบัติตามซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ วัชร ฐิติทธิ (2551) เกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมการนับถือผีบรรพบุรุษว่า ปัจจัยหลักที่เป็นองค์ประกอบในการถ่ายทอดความรู้ตามระบบความเชื่อในการนับถือผี คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่บุตรหลานในตระกูลผี หรือให้กับผู้ประกอบพิธีกรรมและให้ความรู้กับบุคคลภายนอกทั่วไป โดยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มบุคคลคือ กลุ่มของต้นผีหรือผู้รู้ของครัวเรือน และกลุ่มที่สองคือกลุ่มของผู้นำด้านจิตวิญญาณสูงสุดของชุมชน แนวคิดของลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงเกี่ยวกับการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ เกิดจากความกลัวหรือภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจ

เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกันก็เกิดจากการต้องการขวัญ กำลังใจในการดำเนินชีวิตให้ประสบแต่ความสุข ปราศจากโรคภัยต่าง ๆ มิใช่จะมีลาภ ด้วยเหตุดังกล่าวเยาวชนรุ่นใหม่ ลูกหลานลาวครึ่งจึงมีการสืบทอดส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นและยังคงรักษาวิถีปฏิบัติตามแบบดั้งเดิมจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม

ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายของลาวครึ่งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า มีดังนี้

1. ความเชื่อดั้งเดิมที่บรรพบุรุษถ่ายทอดสืบต่อกันมา
2. ศึกษาเรียนรู้ดั้งเดิมจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายายมาตั้งแต่พบเห็นตั้งแต่เกิด
3. เพื่อนบ้านและญาติพี่น้องที่ยังคงมีความใกล้ชิดคลุกไปมาหาสู่ พบปะพูดคุยถ่ายทอด

เรื่องราวประสบการณ์สู่กันฟัง

การดำรงอยู่ทางความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษในชุมชนลาวครึ่งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงประเด็นหลักที่ทำให้ยังคงอยู่ได้ในยุคปัจจุบันเนื่องจากความกลัวต่อภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับคนในครอบครัว ชุมชน จึงมีการสืบทอดความกลัวให้คงอยู่ด้วยการขนาน ต่อรองตามความเชื่อที่ว่าปฏิบัติแล้วสบายใจ และที่สำคัญก็คือพ่อแม่ ผู้อาวุโส จะเป็นผู้ที่บอกเล่าปฏิบัติให้เยาวชนเห็น

เยาวชนรับรู้ซึมซับได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีผู้ถ่ายทอดทางความเชื่อและพิธีกรรมเช่น กวน แม่เจ้าเรือน และผู้อาวุโส เป็นแบบอย่าง ความเชื่อการนับถือผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายที่ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความสมัยใหม่เพราะว่า ความเชื่อ การนับถือผีบรรพบุรุษยังคงตอบสนองความต้องการบางสิ่งบางอย่างทั้งทางร่างกายและจิตใจของชาวลาวครึ่งอยู่ จึงยังคงปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2534, หน้า 67-70) ที่ว่าความเชื่อคือการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตใจสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือร้ายต่อมนุษย์นั้น ๆ หรือสิ่งคมนั้น ๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นไม่สามารถพิสูจน์ ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมยอมรับให้ความเคารพยำเกรง สิ่งเหล่านี้เรียกว่าความเชื่อทำให้เกิดพิธีเช่นสรวงบวงพืเพื่อวิงวอนขอร้องให้เทพเจ้าหรือดวงวิญญาณเหล่านั้นปกป้องคุ้มครองภทภัยให้แก่ชุมชน

การปรับเปลี่ยนทางความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่าย

การปรับเปลี่ยนทางความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่าย มีองค์ประกอบขั้นตอนและคติความเชื่อบางอย่างต้องปรับเปลี่ยนไป มีดังนี้

1. ความทันสมัยทางเทคโนโลยีที่เข้าไปมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อวิถีการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน

2. การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของรัฐจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมดังกล่าวพบว่า มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านการเช่นสรวงบูชา มีการปรับเปลี่ยนตัวบุคคล กลุ่มร่างทรง กลุ่มกวน กลุ่มบริวาร ได้แก่ กวน ทหาร คนรับใช้ เพชฌฆาตและกลุ่มแม่เมือง ตำแหน่งต่าง ๆ จะมีการจับใหม่หรือให้ ออกจะกระทำได้ใบ้ วันเลี้ยงปีโดยร่างทรงผีเจ้านาย

ด้านชาวบ้าน ลูกฝั่งกันเหียน มีการปรับเปลี่ยนนอกเหนือจากในชุมชนที่เห็นชัดเจน คือกลุ่มชาวบ้านนอกพื้นที่ที่มีการผลัดเปลี่ยนกลุ่มเข้าร่วมพิธีกรรม เช่น เข้ามาบนบาน แก้มบน ตลอดจนร่วมพิธีเลี้ยงผีจากการพูดคุยพบว่าบางกลุ่มมาตามคำบอกเล่าของผู้คนที่ศรัทธาหรือ ประสบความสำเร็จตามที่ได้บนไว้ บางกลุ่มมาทักญาติหรือเพื่อน บางกลุ่มมาเพื่อต้องการศึกษา และวิจัย จากสื่อมวลชนกลุ่มต่าง ๆ ในอดีตเด็กและเยาวชน ในหมู่บ้านเข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันกลุ่มนี้ให้ความสนใจและเข้าร่วมพิธีลดลงกว่าเก่า เนื่องจากบางปีพิธีตรงกับวันทำการเด็ก รุ่นใหม่ต้องไปโรงเรียนหนุ่มสาว ไปทำงานจึงมีเฉพาะผู้สูงอายุที่เข้าร่วมพิธี โดยเฉพาะพิธีเกี่ยวกับ ผีเทวดามีเพียงบุคคล 3-5 คนเท่านั้น รวมถึงการลาออกจากผีที่ตนนับถือและการเข้ามาเป็นลูกฝั่งกัน เหียนของผีแต่ละฝ่าย ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

ด้านวัสดุอุปกรณ์ ในอดีตการสร้างหอเจ้านายและหิ้งผีเทวดาจะใช้ไม้ที่หาได้ภายใน ท้องถิ่น ปัจจุบันนิยมซื้อสำเร็จรูปมาใช้เนื่องจากสะดวกในการจัดหา ปลอดภัย คงทนกว่าไม้ไผ่ และราคาไม่แพง

ด้านเครื่องเช่นสังเวศ มีการปรับเปลี่ยนบางอย่าง เฉพาะสิ่งที่หายากในยุคปัจจุบัน คือ หมูลอย ไก่ เหล้า บุหรี่ ขนนมและแกง

ด้านเครื่องสักการะ พบว่า มีการปรับเปลี่ยนเพียงบางอย่างเน้นหาซื้อสิ่งของจำเป็น ได้ ง่ายตามร้านค้าในท้องถิ่น คือ วัสดุในการก่อสร้างหอเจ้านายและหิ้งเทวดา พวงมาลัย ผ้าขาว ผ้าแดง ขนนม

ด้านขั้นตอนพบว่า ยังคงมีการปฏิบัติเหมือนในอดีต คือ ขั้นตอนก่อนการประกอบ พิธีกรรม ขั้นตอนขณะประกอบพิธีกรรม และ ขั้นตอนหลังประกอบพิธี สำหรับขั้นตอนที่มีการ เปลี่ยนแปลงพบว่า มีการปรับเรื่องเวลาให้พิธีเสร็จเร็วกว่าในอดีต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นำ กวน แม่เจ้าเรือน และเจ้าต้นของแต่ละที่ ขณะเดียวกันพบว่า ที่ใดที่มีผู้นำเป็นผู้อาวุโสขั้นตอนในพิธีตลอดจนวิธีการ ต่าง ๆ จะคงเดิม ส่วนที่ใดที่มีผู้นำอายุปานกลาง หรือเป็นคนยุคใหม่ ขั้นตอนในพิธีจะรวดเร็วขึ้น ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ เช่น จากการใช้ใบตองรองอาหารขึ้นเช่น ไห้ว มีการ เปลี่ยนเป็นใช้จานรอง เป็นต้น โดยให้เหตุผลว่าจะได้มองดูไม่น่าเกลียดหรือสกปรก

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยน

1. นโยบายภาครัฐและกระแสการพัฒนาเมืองมีผลต่อค่านิยมและการดำเนินชีวิต การพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปโภคทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิต เช่น การพัฒนาถนนหนทาง การติดต่อสื่อสาร ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว การสร้างสถานพยาบาล ช่วยให้วิถีชีวิตยืดยาวส่งผลให้ประชากรเพิ่มขึ้น การส่งเสริมอาชีพเช่น เกษตรกรรม ทำให้วิถีเดิมเลือนหาย การลงแขกเกี่ยวข้าว พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวหายไปพร้อมกับขู่ข้าว เป็นต้น
2. ประชากรเสื่อมเนื่องมาจากการรักษาพยาบาลการดูแลสุขภาพที่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการขยายขยายหาพื้นที่ทำมาหากิน และยังคงส่งผลให้การรักษาแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำรายาโบราณสูญหายไป
3. ค่านิยมและการศึกษา การสร้างโรงเรียนในชุมชน การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นทำให้เด็กรุ่นใหม่นิยมทำงานนอกร้านทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอีกทั้งนำวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาในชุมชน เช่น การแต่งกาย ด้านอาหารการกิน ด้านเทคโนโลยี ทำให้การปลูกฝ้าย และอุปกรณ์ทอฝ้ายหายไปจากชุมชน โดยไม่มีการถ่ายทอด เรียนรู้
4. เศรษฐกิจ มีการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากทำนา เลี้ยงสัตว์และปลูกผัก เช่น ทำงานโรงงาน บริษัท รับราชการ และการยื่นผ้าโหล เสริมสวย ทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนไหลเวียน มีการแลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น
5. สังคมและวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมใกล้เคียงมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทำให้มีการนำมาใช้ในชุมชน เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ซึ่งจากนิยมนุ่งผ้าซิ่นปัจจุบันมีการแต่งกายเหมือนคนทั่ว ๆ ไปตามสมัยนิยม ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่จึงนุ่งผ้าซิ่นไม่เป็น อาหารการกินนิยมความสะดวก รวดเร็วหาซื้อได้ในตลาดมากขึ้น ทำกับข้าวไม่เป็น ส่งผลให้วัฒนธรรมทางด้านอาหารพื้นบ้าน เช่น แกงส้ม แกงหัวตาล แจ่วหม้อ ขนมหน่อไม้ ขนมกันกระที่นิยมในอดีตหายไป เด็กรุ่นใหม่ไม่รู้จัก

เมื่อพิจารณาตามจุดมุ่งหมายแล้วเห็นด้วยกับแนวคิดของ ฉลาดชาย รมิดานนท์ (2527, หน้า 146) ที่ว่าการนับถือผีดำรงอยู่ควบคู่กับความเชื่อแบบพราหมณ์และพุทธศาสนาโดยมีการจัดสถานภาพและแบ่งหน้าที่กันอย่างเป็นระบบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยังมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม ทางเศรษฐกิจตลาดการเมืองการปกครองและการบริหาร ในสังคม และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย

สาเหตุที่มีการปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์

การปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ มีสาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพบว่า มีดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มีทั้งภายในและภายนอกที่หลัง ไหลเข้าสู่ชุมชน มีการนำสิ่งประดิษฐ์คิดค้นระบบความเชื่อใหม่ ๆ นำเข้ามาใช้ในชุมชนตามที่ได้พบเห็น เช่น ระบบไฟฟ้า เครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง ความสะดวกสบายอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า เครื่องคันกะทิ เป็นต้น ทำให้มีการเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ตามไปด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงของประชากร ด้วยชุมชนมีการขยายเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้มีการปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์บางอย่างให้มีพอเพียงขึ้น เช่น ขนาดของหม้อไผ่ด้วยขาม เครื่องครัว โต๊ะเก้าอี้ รวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม

3. ความสะดวกสบายในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรม ด้วยความทันสมัยและสะดวกสบายในหลาย ๆ อย่างที่พัฒนาขึ้น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการประกอบพิธีมีการปรับเปลี่ยนให้พอเพียงและเหมาะสม เช่น เก้าอี้ โต๊ะ ให้เกิดความสะดวกมากขึ้น โดยเน้นการจัดซื้อจากตลาดมากกว่าการประกอบขึ้นมาใช้รวมถึงอุปกรณ์ในการเช่น ไม้สักการะด้วยการปรับเปลี่ยนพิธีกรรมด้านคติความเชื่อ

การปรับเปลี่ยนด้านคติความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษพบว่าลาวครั้งมีการนับถือผีควบคู่กับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ความเจริญต่าง ๆ ที่แพร่กระจายเข้าสู่ชุมชน พบว่า ไม่มีผลทำให้คติความเชื่อของลาวครั้งดับสลายหายไปและพื้นที่ใกล้เคียงลดลง การประกอบพิธีกรรมนั้นเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบ ขั้นตอน อุปกรณ์ไปจากเดิม ส่วนวิถีชีวิตความเป็นอยู่พบว่า มีการปรับเปลี่ยนเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ ทุกครัวเรือนต้องทำมาหากินผู้คนออกทำงานนอกบ้าน อันส่งผลให้ระบบเครือญาติมีความแน่นแฟ้นลดลง แต่ถึงกระนั้นก็ได้ทำให้แต่ละครอบครัวไม่เข้าร่วมพิธีกรรมยังคงมีการเข้าร่วมพิธีเช่นเดิม มีเพียงเด็กรุ่นใหม่บางส่วนที่ไม่ให้ความสนใจและไม่เข้าร่วมพิธีกรรม สภาวะเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ลดความสำคัญของพิธีกรรมลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ท่ามกลางกระแสค่านิยมที่ปรับเปลี่ยนไปเด็กรุ่นใหม่บางส่วนยึดติดอยู่กับวัตถุนิยมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ผสมผสานอย่างพอเหมาะพอควรแต่ก็ได้หมายความว่าเด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจความเชื่อและไม่เข้าร่วมพิธีกรรม ส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วมพิธี แสดงให้เห็นว่าเยาวชนรุ่นใหม่ยังคงมีความเกรงกลัวบทลงโทษและครอบครัวยังคงควบคุม ขัดเกลา พฤติกรรมของสมาชิกได้ ความเห็นดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของ สนิท สมักรการ (2525, หน้า 4-5) ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการดำเนินชีวิตประชากรในแต่ละหมู่เหล่า อันได้แก่ การเปลี่ยนในธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย ความเชื่อและค่านิยม

จากที่ได้กล่าวมาแล้วผู้วิจัยพบว่า การแสดงออกทางความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายของกลุ่มลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงที่ยังคงถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและในอนาคต สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความเชื่อ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามกระแสพัฒนาสมัยใหม่ มีส่วนทำให้ลดความเชื่อของคนในชุมชนลดลง โดยเฉพาะความเชื่อฝ่ายผีเทวดา ส่วนฝ่ายผีเจ้านายมีเพียงส่วนน้อย เนื่องจากความเชื่อเหล่านั้นยังมีอิทธิฤทธิ์ มีผลที่ประจักษ์ต่อสายตา ต่อสภาพจิตใจและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน
2. ด้านการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะเครื่องสักการะเช่น ไห้ว มีการปรับเปลี่ยนในลักษณะทดแทนไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่ไม่ปรากฏว่าตัดสิ่งที่ยากในยุคปัจจุบันออกไป เช่น หมอลอยหรือตัวหุ่นในปัจจุบัน ไม่มี จึงใช้หมู แทน เงินดำ บางหมู่บ้านไม่มีต้องใช้วิธีหีบยืมจากหมู่บ้านใกล้เคียงหรือใช้แหงเหล็กที่มีรูปลักษณะใกล้เคียงแทน หรือข้าวต้มลาวมีการปรับขนาดของกีบ (ห่อ) ให้ขนาดเล็กลงแต่ไม่ลดจำนวนที่ต้องใช้ในพิธีเช่น ไห้ว หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปจากโบราณปฏิบัติก็คือ การแสดงออกด้านการประกอบพิธีกรรมขั้นตอน อุปกรณ์เครื่องเช่น ไห้ว แต่ยังคงมีการประกอบพิธีกรรมเช่น ในอดีต
3. การสืบทอดเพื่อการคงอยู่ทางความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมลูกหลานลาวครั้งได้รับการถ่ายทอด เรียนรู้ สังสมและจัดเทศกาล ผ่านวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันจากครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย เครื่องญาติ โดยอบรมสั่งสอนให้ลูกหลาน สมาชิก ได้รู้บทบาทหน้าที่ ประพฤติตามแบบแผนจารีตของชุมชน เข้าร่วมพิธีกรรม แม้กระทั่งฝ่ายผีเทวดาที่ไม่ปรากฏว่ามีเยาวชนรุ่นใหม่เข้าร่วมพิธีกรรมก็จะยังคงมีการสืบทอดเช่นเดิมแต่จะมีการปรับ ลด เพิ่ม เพื่อให้สอดคล้องตามยุคสมัย
4. ทั้งด้านความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมในชุมชนลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงจะยังคงมีการสืบทอดส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นตามแบบอย่างในอดีตอย่างเช่นปัจจุบันแต่จะมีการปรับตัวตั้งแต่การอยู่ร่วมกับบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่แตกต่างกันจนถึงการปรับตัวทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้สอดคล้อง เหมาะสม ลงตัวกับสภาพของสังคมยุคนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาระบบความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้ทำให้ผู้ศึกษาค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่น่าสนใจและน่าจะมีการศึกษาวิจัยต่อไปตามข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีของกลุ่มลาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งจังหวัดนครปฐมกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย
3. ควรมีการศึกษาชาติพันธุ์ไท-ลาวกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University